

טבת התשע"ב

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

הפסח וסיפור יציאת מצרים

לפרשת בא (מעובד משיעור של הרב יהודה ראק – ישיבת הר עציון)

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם. **יח**
בְּרֵאשֵׁן בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב׃ תֹּאכְלוּ מִצֵּית
עֵד יוֹם הָאֶחָד וְעֵשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בְּעֶרְב׃ **יט** שְׁבַעַת יָמִים
שָׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבִתְיֹכֶם כִּי כָל-אֶכָּל מִחֻמְצָת
וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעֵדַת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאִזְרַח
הָאָרֶץ. **כ** כָּל-מִחֻמְצָת לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבֵי תִיכֶם
תֹּאכְלוּ מִצּוֹת.

והשנייה היא בסוף פרשת ראה (דברים, פרק ט"ז,
פסוקים א' - ח').

א שְׁמֹר אֶת-חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעִשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ
כִּי בַחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם
לֵילָה. **ב** וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבִקָּר
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם. **ג** לֹא-
תֹאכַל עֲלֵיו חֻמְץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל-עֲלֵיו מִצּוֹת לֶחֶם
עֲנִי כִּי בַחֲפוּזוֹ יִצְאֶת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִמְעַן תִּזְכֹּר אֶת-
יוֹם יִצְאֶתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. **ד** וְלֹא-יִרְאֶה
לְךָ שָׂאֵר בְּכָל-גְּבֻלְךָ שְׁבַעַת יָמִים וְלֹא-יִלִּין מִן-הַבֶּשֶׂר
אֲשֶׁר תִּזְבַּח בְּעֶרְב׃ בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן לִבְקָר. **ה** לֹא תוֹכַל
לְזַבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּאֶחָד שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
נָתַן לְךָ. **ו** כִּי אִם-אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ לְשָׁכֵן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת-הַפֶּסַח בְּעֶרְב׃ כִּבּוֹא
הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד יִצְאֶתְךָ מִמִּצְרַיִם. **ז** וּבִשְׁלֹת וְאֶכְלָתָּ
בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ וּפְנִיתָ בְּבִקָּר
וְהִלַּכְתָּ לְאֹהֲלֶיךָ. **ח** שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצּוֹת וּבַיּוֹם
הַשְּׂבִיעִי עֲצַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה.

הפסח נזכר גם במקומות נוספים בתורה:

- בפרשת בא, בפרשת 'משכו וקחו לכם' (פרק י"ב, פסוקים כ"א - כ"ח), המהווה השלמה לפרשת החודש;
- בפרשת 'קדש לוי' (שמות, פרק י"ג) ברמז ("העבודה הזאת" [פסוק ה']);
- בפרשות הרגלים במשפטים ובכ"י תשא, (פרק כ"ג, פסוקים י"ד - י"ט, ופרק ל"ד, פסוקים כ"ב - כ"ו);
- בפרשות המועדים והמוספים בפרשות אמור (ויקרא, פרק כ"ג, פסוקים ה' - ח')

שתי פרשות הפסח והסתירות ביניהן

בשתי פרשות התורה מצווה על הפסח, והפרשות סותרות זו את זו: האחת היא כאן, בפרשת בא, ב'פרשת החודש' (שמות, פרק י"ב, פסוקים א' - כ'), **א** וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר. **ב** הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לְכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לְכֶם לַחֹדֶשׁ הַשָּׁנָה. **ג** דַּבְּרוּ אֶל-כָּל-עַדְת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעָשָׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אִבְתּוֹ שֶׁה לְבֵיתוֹ. **ד** וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מֵהֵיּוֹת מִשֶּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׂכֵנוֹ הַקָּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵת נֶפֶשׁוֹת אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ תִכְסּוּ עַל-הַשֶּׁה. **ה** שֶׁה תָּמִים זָכָר בֶּן-שָׁנָה יִהְיֶה לְכֶם מִן-הַכִּבְשִׂים וּמִן-הָעִזִּים וּתְקוּחוּ. **ו** וְהָיָה לְכֶם לְמִשְׁמַחַת עֵד אַרְבַּעַה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשִׁחַטוּ אֹתוֹ כָּל קָהַל עַדְת-יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים. **ז** וְלָקַחוּ מִן-הַדָּם וְנָתְנוּ עַל-שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל-הַמַּשְׁקוּף עַל הַבַּתִּים אֲשֶׁר-יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם. **ח** וְאֶכְלוּ אֶת-הַבֶּשֶׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל-מֵרְרִים יֹאכְלֵהוּ. **ט** אֶל-תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נֶאֱוֶשׁ וּבִשְׁל מִבֶּשֶׂל בְּמִים כִּי אִם-צְלִי-אֵשׁ רִאשׁוֹן עַל-כִּרְעִיו וְעַל-קֶרְבּוֹ. **י** וְלֹא-תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ. **יא** וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נְעֻלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם וְאֶכְלַתֶּם אֹתוֹ בַּחֲפוּזוֹן פֶּסַח הוּא לַיהוָה. **יב** וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִפִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעַשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְהוָה. **יג** וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאֹת עַל הַבַּתִּים אֲשֶׁר אֲתֶם שָׁם וְרֵאִיתִי אֶת-הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא-יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית בְּחַכְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. **יד** וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לְכֶם לְזָכְרוֹן וְחֻגְתֶּם אֹתוֹ חֻג לַיהוָה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ. **טו** שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ אֲךָ בַּיּוֹם הַרְאִשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שָׂאֵר מִבְּתֵיכֶם כִּי כָל-אֶכָּל חֻמְץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הַרְאִשׁוֹן עַד-יוֹם הַשְּׂבִיעִי. **טז** וּבַיּוֹם הַרְאִשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׂבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יְהִי לְכֶם כָּל-מְלָאכָה לֹא-יַעֲשֶׂה בָהֶם אֲךָ אֲשֶׁר יֹאכַל לְכָל-נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לְכֶם. **יז** וּשְׁמַרְתֶּם אֶת-הַמִּצּוֹת כִּי בְעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצִאתִי אֶת-צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם

ופנחס (במדבר, פרק כ"ח, פסוקים ט"ז - כ"ד),

• בהקשר של פסח שני בפרשת בהעלותך (במדבר, פרק ט', פסוקים א' - י"ד).

אולם, רק בפרשתנו ובפרשת ראה יש ציווי על עצם הפסח, ורק בשני מקומות אלו יש תיאור של קרבן הפסח עצמו.

כאמור, בין שתי הפרשות ישנן מספר סתירות. נפרט את דיני הפסח ב'פרשת החודש', ולאחר מכן נעבור לפרשת ראה.

פרשת החודש מצווה באופן ישיר על פסח מצרים, שלאחר מכן נקבע כמודל לפסח דורות. פסח דורות נבדל מפסח מצרים המתואר בפרשת החודש בכך שהפסח הופך לדורות להיות קרבן, כלומר, במקום להעשות בבית ובמתן דמים באגודת אזוב על מזוזות הבית ועל משקופו, הוא נעשה בבית המקדש, במתן דמים וחלבים על המזבח כדין כל קרבנות הבהמה. פרטי דיני הפסח האחרים המתוארים כאן נוהגים לדורות, והם:

א. הפסח הוא שה (=זכר) עזים או שה כבשים בן שנה (פסוק ה').

ב. הבשר נאכל דווקא "צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרביו", כלומר, לא נא ולא מבושל (ט').

לעומת זאת, בפרשת ראה אנו מוצאים דינים אחרים לגמרי, בפרשת ראה את הנאמר בפרשת החודש והשונים מההלכה הנוהגת לדורות:

א. פשט הפסוקים מורה שהפסח יכול לבא מן הבקר: "וזבחת פסח לה' אלוקיך צאן ובקר" (דברים, פרק ט"ז, פסוק ב'). חז"ל דרשו את הפסוקים כך שההלכה היא שהפסח בא רק מן הצאן (ספרי, פיסקא קכט, ובמקומות נוספים): "צאן" - לפסח, "ובקר" - לחגיגה.

הרמב"ן מנסה לעגן את הדרשה בפשט על ידי פיצול הביטוי לשני ביטויים מחוברים, כאילו נאמר: "וזבחת פסח לה' אלוקיך" - כדיני הפסח הידועים, "וצאן ובקר" - לחגיגה, כלומר, משמעות הפסוק איננו שהפסח יכול לבא מן הצאן והן מן הבקר, כפשט הפסוק; וגם לא כפיסוק שנרמז בספרי - "וזבחת פסח לה' אלוקיך צאן; ובקר", שמשמעותו היא שיש לזבוח לפסח צאן, ובקר לשם מטרה אחרת; אלא הפיסוק הוא וזבחת פסח לה' אלוקיך; צאן ובקר", והמשמעות היא שיש לזבוח פסח (ולא מפורט מאיזה מין, אלא התורה סומכת על דבריה בפרשת בא, בה נאמר שהפסח הוא צאן), ובנוסף לכך יש לזבוח צאן ובקר לקרבן אחר.

אולם, אין ספק שפשט הפסוק הוא שהפסח בא בין מן הצאן ובין מן הבקר. כמו כן, אין דרישה של זכרות הבהמה ולא דרישה לגיל מסויים.

ב. "ובשלת ואכלת" (שם, פסוק ז') - פשט הפסוק מורה שבשר הפסח מתבשל במים, בניגוד ללאו מפורש בפרשת החודש "אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים". גם כאן יש דרישה של חז"ל הקוראת באופן אחר את הפסוק (מכילתא, בא, פרשה ו'):

אין "בשל" אלא צלי, שנאמר "ובשלת ואכלת", ואומר: "ויבשלו את הפסח באש כמשפט..." (דברי הימים ב', פרק ל"ה, פסוק י"ג). מכאן היה ר' יאשיה אומר: הנודר מן המבושל אסור בצלי.

כלומר, חז"ל למדו מן הסתירה לכאורה שבין פרשת בחודש לבין הפרשה בראה, ומן הפסוק בדברי הימים בו נאמר ש"בשלו" את הפסח "באש" כדינו, שלשון "בישול" כולל צלי אש.

אולם, גם אם נבין שהפסוק בדברי הימים אכן משקף נוהג לשוני קבוע, ואיננו תוצאה של דרשנות הדומה לזו שבמכילתא, הרי שהשימוש בפרשת ראה בלשון "בישול" באופן סתמי, ללא הסיוג "באש", מוקשה, במיוחד לאור העובדה שלשון "בישול" שימש בפרשת החודש אך ורק בהקשר אופן ההכנה האסור, בעוד אופן ההכנה המחוייב של הפסח מוגדר שם כ"צלי-אש", ללא שימוש בלשון "בישול". לכן, נראה שפשט הפסוק בפרשת ראה מורה שאכן ניתן לבשל במים את הפסח.

מסתבר שההבדלים בין שתי הפרשות בפרטי דיניהם משקפים הבדל יסודי באופי הקיומי של הפסח בכל אחת מהפרשות. ננסה להבין ראשית את אופיו של הפסח בכל אחת מהפרשות, ולאחר מכן נבחן את הכרעת ההלכה.

משמעות הפסח בפרשת בא

כאמור, הפסח של פרשת החודש מאופיין בכך שהוא בא דווקא מן הצאן, ונאכל צלי אש בלבד. את השימוש דווקא בצאן לפסח בארו חז"ל כך (שמות רבה, ט"ז, ג'):

"משכו וקחו לכם צאן": הדא הוא דכתיב "יבושו כל עובדי פסל" (תהילים, פרק צ"ז, פסוק ז'). בשעה שאמר הקב"ה למשה לשחוט הפסח, אמר לו משה: "רבון העולם, הדבר הזה היאך אני יכול לעשות? אי אתה יודע שהצאן אלהיהן של מצרים הן", שנאמר "הן נזבח את תועבת מצרים לעיניהם ולא יסקלונו" (שמות, פרק ח', פסוק כ"ב)! אמר לו הקב"ה: "חייך, אין ישראל יוצאין מכאן עד שישחטו את אלהי מצרים לעיניהם, שאודיע להם שאין אלהיהם כלום..."

לדעת מפרשים אחרים, פשטות הלשון 'תועבת מצרים' מורה שהצאן לא היה אלוהי מצרים, אלא שהתרבות המצרית סלדה מצאן ומאכילת צאן, מן הסתם ממניעים דתיים. בין כך ובין כך, שחיטת הצאן לפסח מהווה מעשה אקטיבי המבטא דחייה ושלילה של התרבות והדת המצרית.

לפי זה מובן מדוע הפסח צריך להיות צלי-אש: כדי לבשל את הבשר יש לחתכו לחתיכות קטנות, שכבר אינן ניכרות כבעל החיים ממנו באו. רק בצליה נשאר בעל החיים שלם, באופן שהוא ניכר ככזה. מצוות הפסח, לפי זה, היא לשחוט את התרבות המצרית לשם עבודת ה', ולהעלות על השולחן ולאכול: לא בשר שבא מן הצאן, אלא את השה עצמו השלם והניכר. כך, מהווה מעשה הפסח ביטוי

מודע ושלם לשלילת התרבות המצרית לשם כניסה לברית עם ה'.

לדורות, פסח מצרים משוחזר מידי שנה. בשחזור זה אדם מישראל מאשר מחדש את מחויבותו לברית עם ה' על פני מערכות ערכים זרות, ומקבל על עצמו מחדש עול מלכות שמים.

משמעות הפסח בפרשת ראה

כאמור, הפסח בפרשת ראה בא מן הצאן ומן הבקר, אבל לא מן העוף, ומסתמת הדברים - אין הגבלה במין הקרבן או בגילו. אין דרישה של צלי-אש, אלא ניתן לבשל את בשר הפסח. ובדומה לפסח של פרשת החודש, בשרו נאכל לבעלים, עד הבוקר בלבד.

מבין ארבע הקטגוריות הבסיסיות של הקרבנות - העולה, השלמים, החטאות השונות והאשם - היחידה שאין בה דרישות ברורות של מין (זכר או נקבה) היא השלמים (ויקרא, פרק ג', פסוק א'). בשלמים אף אין דרישה לגיל הבהמה, והוא בא מן הצאן ומן הבקר - אבל לא מן העוף. גם הלשון "וזבחת" בפסח בפרשת ראה (פסוק ב') מתאים לשלמים, המכונה באופן עקבי באופן עקבי "זבח", בניגוד לקרבנות אחרים. בפרשת צו, התורה מונה שני סוגים של שלמים: שלמי נדר ונדבה, ושלמי תודה (ויקרא, פרק ז', פסוקים י"א - י"ח). ההבדל העיקרי בין שלמי התודה לבין שלמי הנדבה מבחינת הלכותיהם הוא שהשלמים נאכלים לשני ימים ולילה, בעוד התודה נאכלת ליום ולילה. בנקודה זו הפסח של פרשת ראה דומה להפליא לקרבן התודה. שהרי בפסח של פרשת ראה נאמר: "ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר" (דברים שם, פסוק ד'). מכאן אנו לומדים את אופי קרבן הפסח של פרשת ראה: **הפסח של פרשת ראה הוא זבח תודה לאומי על גאולת מצרים.**

מגמה זו של הפסח בפרשת ראה משתלבת במגמות הרגלים האחרים המופיעים בפרשת ראה, בהם מופיעים ביטויים של חגיגה ושמחה: בחג השבועות השמחה היא על הקציר - "כאשר יברכך ה' אלוקיך" (שם, פסוק י'), ובחג הסוגות על האסיף - "כי יברכך ה' אלוקיך" (ט"ו). בכל אחד משלושת הרגלים שמחים ומודים לה': בפסח על גאולת מצרים, ובשבועות ובסוכות על ברכת ה' ביבול החקלאי.

שתי הבחינות בפסח

שתי פרשות הפסח מלמדות על שתי בחינות בקרבן הפסח - בחינה של קרבן אישור הברית המבטא שלילת תרבויות זרות וקבלת עול מלכות שמים, ובחינה של קרבן שבח והודאה לקב"ה.

המאפיינים של קרבן הפסח של ההלכה, של תורה שבעל פה, נקבעים לפי פרשת החודש: קרבן זכר בן שנה מן הצאן, הנאכל צלי-אש בלבד. נקודה זו איננה מפתיעה, שהרי פרשת החודש היא המחמירה מבין שתי הפרשות מבחינת הנקודות ההלכתיות,

וראיית שתי הפרשות כמחייבות גורם לכך שמבחינה מעשית הפסח לובש בעיקר את אופיו של פרשת החודש.

אולם, נראה שגם לפרשת הפסח בראה יש השפעה על ההלכה. ציינו לעיל שחז"ל למדו מפרשת הפסח בראה חיוב חגיגה. חגיגה זו מכונה בהלכה "חגיגת ארבעה-עשר", ולחגיגה זו יש מעמד מאוד משונה, במיוחד לאור שיטת הרמב"ם, כפי שנראה. המשנה בפסחים (סט:) אומרת:

אימתי מביא חגיגה עמו? בזמן שהוא בא בחול בטהרה ובמועט; ובזמן שהוא בא בשבת ובמרובה ובטומאה, אין מביאין עמו חגיגה.

כלומר, הבאת החגיגה מותנית בכך שי"ד ניסן חל ביום חול, שהפסח בא בטהרה, ושהפסח עצמו הוא מועט ואינו מספק את בני החבורה באכילת שובע; אבל אם י"ד ניסן חל בשבת, או שהוא בא בטומאה (על סמך ההלכה ש"טומאה דחווה בציבור") או שמספיק בפסח כדי לאכול אכילת שובע - אין מביאים חגיגה.

התניה זו של החגיגה היא משונה - היכן מצינו חיוב קרבן שמותנה בגורמים אלו? מכאן הסיק רב אשי בגמרא (פסחים ע):

שמע מינה חגיגת ארבעה-עשר לאו חובה היא.

התוספות מפרשים:

לאו חובה היא - כלומר, אינו חייב מן התורה להביאה.

כפי שמתבאר מהמשך התוספות, הדרשה שהבאנו לעיל תלויה במחלוקת תנאים, והמשנה סוברת כדעה שאיננה דורשת חיוב חגיגה מהפסוק, אלא היא דרבנן, וכנראה לומדים משהו אחר מהפסוק. אולם, הרמב"ם לומד את חגיגת י"ד מהפסוק, ועם זאת פוסק את דיני המשנה (הלכות קרבן פסח, פרק י', הלכות י"ב - י"ג):

כשמקריבין את הפסח בראשון מקריבין עמו שלמים ביום י"ד... וזו היא הנקראת חגיגת ארבעה-עשר, ועל זה נאמר בתורה "וזבחת פסח לה' אלוקיך צאן ובקר". אימתי מביאין עמו חגיגה זו? בזמן שהוא בא בחול ובטהרה ובמועט. אבל אם חל יום ארבעה-עשר להיות בשבת או שבא הפסח בטומאה או שהיו הפסחים מרובים אין מביאין עמו חגיגה ואין מקריבין אלא הפסחים בלבד. חגיגת ארבעה-עשר רשות ואינה חובה.

נראה להסביר בדעת הרמב"ם, שהמונחים "רשות" ו"חובה" כאן מדברים על חובה מוחלטת, דהיינו חובה המחייבת קרבן עצמאי, כביתר הקרבנות, ושגדר זה של "חובה" הוא הבסיס לדחיית שבת וטומאה. חגיגת י"ד איננה "חובה" המחייבת קרבן עצמאי, אבל היא אכן מצווה על האדם - מצווה של שבח והודאה לה' בזבחים, מן הבקר או מן הצאן. מצווה זו יכולה להתקיים בפסחים עצמם כאשר די בהם למלא סעודת קדשים רחבה, סעודת שבת והודאה ראויה; רק כאשר הפסחים מועטים, מצווה זו מחייבת "להשלים" קרבנות נוספים מן הבקר (שהרי אם יש צאן נוספים, יעשו אותם פסחים

ויחלקו את החבורות). השלמה זו באה משלמי נדבה, כיוון שאין לה זהות מוגדרת של קרבן עצמאי.

מסתבר שמצווה זו, שאיננה מחייבת קרבן עצמאי מוגדר, היא התוצאה של הפער בין שתי בחינות הפסח: בעצם, יש כאן שני דינים של הפסח - דין אחד של קרבן מצומצם ומוגדר מזכרי הצאן (הפסח של פרשת בא), ודין שני של סעודת קדשים רחבה, זבח תודה לה' (הפסח של ראה). מבחינת זהות קרבן הפסח עצמו, הדין הראשון גובר; הדין השני איננו קובע את זהות הקרבן, אבל נשאר כמצוות גברא של סעודת קדשים. חז"ל כינו את המצווה השנייה בשם 'חגיגת י"ד'.

סיפור יציאת מצרים
שתי הבחינות בפסח מתבטאות בדיני מצוות סיפור יציאת מצרים.
מצוות סיפור יציאת מצרים מצד תוכנה היא מצווה לביטוי מילולי של הביטוי הקיומי של הפסח. כך עולה מהקשר הפסוקים המהווים מקור למצוות סיפור יציאת מצרים, המתארים את סיפור יציאת מצרים כהסבר לפסח (שמות פרק י"ב, פסוקים כ"ו - כ"ז; פרק י"ג, פסוקים ו' - ח'):
**וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֶבֶדָה הַזֹּאת לָכֶם: וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הֲצִיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ:
שָׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצַּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חֵג לַה': מִצּוֹת יֹאכַל אֶת שְׁבַעַת הַיָּמִים וְלֹא יִרְאֶה לֶךְ חֶמֶץ וְלֹא יִרְאֶה לֶךְ שָׂאֵר בְּכָל גְּבֻלְךָ: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם.
הַרְמַבִּי'ן כָּבַר עִמָּד עַל הַיַּחַס הַהַדּוּק בֵּין מִצּוֹת סִפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם לְבִין הַפֶּסַח. בַּהוֹסְפוֹתָיו לְסִפּוֹר הַמִּצּוֹת (הוֹסְפָה ט"ו לְמִצּוֹת הַעֲשָׂה) הוּא מְנַמֵּק אֶת מְנִיַּת בְּרַכַּת הַתּוֹרָה כְּמִצּוֹה נִפְרֶדֶת מֵהַקְרִיאָה בַּתּוֹרָה כֵּן:
וְאִין רְאוּי לְמִנּוּתָהּ מִצּוֹה אַחַת עִם הַקְרִיאָה כְּמוֹ שְׁמִקְרָא בְּכוֹרִים אֵינוֹ נִמְנָה אַחַת עִם הַבְּאִתּוֹ וְסִפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם עִם אֲכִילַת הַפֶּסַח.
נִיכָר שֶׁלְדַעַת הַרְמַבִּי'ן הַיַּחַס בֵּין סִפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם לְבִין הַפֶּסַח דּוֹמָה לַיַּחַסִּים שֶׁבֵּין מִקְרָא בְּכוֹרִים לְבִין הַבְּאִתּוֹ, וְשֶׁבֵּין בְּרַכַּת הַתּוֹרָה לְבִין הַקְרִיאָה בַּה'.
יַחַס זֶה בֵּין הַפֶּסַח לְבִין סִפּוֹר הַהַגְדָה מְעוּגָן גַּם בְּכַמָּה הַלְכוֹת: הַדִּין שֶׁסִּפּוֹר הַהַגְדָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּפוֹרְמַט שְׂאֵלָה וְתִשׁוּבָה (גַּם עַל יְדֵי אָדָם הַנִּמְצָא לְבָדוּ); דַּעַת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, שְׁצָרִיךְ לְהַזְכִּיר פֶּסַח, מִצָּה וּמְרוֹר, וְעוֹד.
מִמִּילָא, לֹא מִפְתִּיעַ כֻּלָּל שְׂאֵנו מוֹצֵאִים אֶת שְׁתֵּי בַחֲיוֹת הַפֶּסַח - קְבֻלַּת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם מִחַד, וְשִׁבַח וְהוֹדָאָה מֵאִידֶךְ - גַּם בְּדִינֵי הַהַגְדָה. הַמִּשְׁנָה בְּפִסְחִים (קְטוּז). קוֹבַעַת כְּתוּכֵן הַרְאִשׁוֹן שֶׁל הַתְּשׁוּבָה לְשִׁאלוֹת 'מָה נִשְׁתַּנְּהוּ' שִׁ"מִתְחִיל בְּגוֹנוֹת וּמִסִּיִּים בְּשִׁבְחִי'.**

ונחלקו שם אמוראים באשר לתוכן הספציפי של הגנות והשבח:

מאי בגנות? רב אמר: "מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו". ושמואל אמר: "עבדים היינו".

ומציין שם רבינו חננאל: "והאיזנא עבדין כתרוייהו", וכן נפסק גם ברמב"ם (שם, הלכה ו'), וכן מנהיגנו היום. פיסקת "מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, ועתה קרבנו המקום לעבודתו" מדגישה את יציאת מצרים כאירוע המכונן של לקיחת ה' אותנו להיות לו לעם, ובתור שכזו מבטאת שחזור של חוויית הכניסה לברית עם ה' ביציאת מצרים. ביטוי זה מהווה ביטוי מילולי של הפסח של פרשת החודש. פיסקת "עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו ה' אלוקינו משם ביד חזקה" מדגישה את יציאת מצרים כאירוע ששינה באופן קיצוני את מעמד עם ישראל מעבדים לבני חורין, ומדגישה שהאירוע היה מלווה בניסים גדולים של הקב"ה. אין ספק שמגמת הפיסקה היא שבח והודאה לקב"ה על מה שעשה לנו ביציאת מצרים, בהתאם לפסח של פרשת ראה (גם את חיוב אמירת הלל בהקשר סיפור יציאת מצרים יש לראות בהקשר מגמה זו). נמצא, ששתי הפיסקות האחרות המהוות מענה מרכזי בהגדה משקפות את שני הקיומים של הפסח משתי הפרשות.

ויחלקו את החבורות). השלמה זו באה משלמי נדבה, כיוון שאין לה זהות מוגדרת של קרבן עצמאי.

סיפור יציאת מצרים

שתי הבחינות בפסח מתבטאות בדיני מצוות סיפור יציאת מצרים.
מצוות סיפור יציאת מצרים מצד תוכנה היא מצווה לביטוי מילולי של הביטוי הקיומי של הפסח. כך עולה מהקשר הפסוקים המהווים מקור למצוות סיפור יציאת מצרים, המתארים את סיפור יציאת מצרים כהסבר לפסח (שמות פרק י"ב, פסוקים כ"ו - כ"ז; פרק י"ג, פסוקים ו' - ח'):

וְהָיָה כִּי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה הָעֶבֶדָה הַזֹּאת לָכֶם: וְאָמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל בְּתֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתֵינוּ הֲצִיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּ:

שָׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל מִצַּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חֵג לַה': מִצּוֹת יֹאכַל אֶת שְׁבַעַת הַיָּמִים וְלֹא יִרְאֶה לֶךְ חֶמֶץ וְלֹא יִרְאֶה לֶךְ שָׂאֵר בְּכָל גְּבֻלְךָ: וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם.
הַרְמַבִּי'ן כָּבַר עִמָּד עַל הַיַּחַס הַהַדּוּק בֵּין מִצּוֹת סִפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם לְבִין הַפֶּסַח. בַּהוֹסְפוֹתָיו לְסִפּוֹר הַמִּצּוֹת (הוֹסְפָה ט"ו לְמִצּוֹת הַעֲשָׂה) הוּא מְנַמֵּק אֶת מְנִיַּת בְּרַכַּת הַתּוֹרָה כְּמִצּוֹה נִפְרֶדֶת מֵהַקְרִיאָה בַּתּוֹרָה כֵּן:

וְאִין רְאוּי לְמִנּוּתָהּ מִצּוֹה אַחַת עִם הַקְרִיאָה כְּמוֹ שְׁמִקְרָא בְּכוֹרִים אֵינוֹ נִמְנָה אַחַת עִם הַבְּאִתּוֹ וְסִפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם עִם אֲכִילַת הַפֶּסַח.

נִיכָר שֶׁלְדַעַת הַרְמַבִּי'ן הַיַּחַס בֵּין סִפּוֹר יִצִּיאַת מִצְרַיִם לְבִין הַפֶּסַח דּוֹמָה לַיַּחַסִּים שֶׁבֵּין מִקְרָא בְּכוֹרִים לְבִין הַבְּאִתּוֹ, וְשֶׁבֵּין בְּרַכַּת הַתּוֹרָה לְבִין הַקְרִיאָה בַּה'.
יַחַס זֶה בֵּין הַפֶּסַח לְבִין סִפּוֹר הַהַגְדָה מְעוּגָן גַּם בְּכַמָּה הַלְכוֹת: הַדִּין שֶׁסִּפּוֹר הַהַגְדָה צָרִיךְ לִהְיוֹת בְּפוֹרְמַט שְׂאֵלָה וְתִשׁוּבָה (גַּם עַל יְדֵי אָדָם הַנִּמְצָא לְבָדוּ); דַּעַת רַבֵּן גַּמְלִיאֵל, שְׁצָרִיךְ לְהַזְכִּיר פֶּסַח, מִצָּה וּמְרוֹר, וְעוֹד.

מִמִּילָא, לֹא מִפְתִּיעַ כֻּלָּל שְׂאֵנו מוֹצֵאִים אֶת שְׁתֵּי בַחֲיוֹת הַפֶּסַח - קְבֻלַּת עוֹל מַלְכוּת שָׁמַיִם מִחַד, וְשִׁבַח וְהוֹדָאָה מֵאִידֶךְ - גַּם בְּדִינֵי הַהַגְדָה. הַמִּשְׁנָה בְּפִסְחִים (קְטוּז). קוֹבַעַת כְּתוּכֵן הַרְאִשׁוֹן שֶׁל הַתְּשׁוּבָה לְשִׁאלוֹת 'מָה נִשְׁתַּנְּהוּ' שִׁ"מִתְחִיל בְּגוֹנוֹת וּמִסִּיִּים בְּשִׁבְחִי'.